

REGISTERBLAD

Namn: Lars Hjelm

Datum: 2005-12-13

Område av riksintresse för naturvård i Uppsala län

Områdesnummer: NRO 03 028

Områdesnamn: KUNGSHAMN-MORGA

Kommun: Knivsta

Kartblad: 11 I NV Mittpunkt: 11 I 5a 43

Area: ca 700 ha

Naturgeografisk region: 24 Svealands sprickdalsterräng med lerslättdalar och sjöbäcken

Kust/havsregion:

Regionindelning för sjöar och vattendrag:

Agrara kulturlandskapsregioner:

Landskapsform: Sprickdalslandskap

Riksvärde

Geovetenskap		
Odlingslandskap	Naturbetesmark	Flora
Skog Strandäng	Tallskog, lövskog, ädellövskog	Flora Flora, fauna

Värdeomdöme: Området hör till Uppsalatraktens allra värdefullaste större landskapsavsnitt, detta såväl från vetenskaplig och kulturell synpunkt som från friluftslivets. Till miljövärdena bidrar särskilt områdets starkt kuperade och till stor del lummigt pastorala prägel, dess långa och omväxlande strand utmed Ekoln och dess frånvaro av för odlingsmiljön främmande bebyggelse. Kring Krusenbergs utbreder sig ett representativt odlingslandskap med betesmarker, mindre åkrar och strandängar. Genom området sträcker sig från norr till söder en väl utbildad ås med ett stort antal åsgropar och åsgravar samt kittelfält och strandvallar. Utöver de nämnda miljövärdena har stora delar av området stor betydelse för djurlivet, främst beträffande fåglar, insekter och mollusker. Området har också stort värde för friluftslivet.

Huvudkriterier: A Område med framstående exempel på naturtyper och utvecklingsförlopp
C Område med hotade eller sårbara biotoper och arter

Stödskriterier: Storlek, representativitet, nyckelområde, betydelse för fauna, kontinuitet.

Förutsättningar för bevarande: Fortsatt jordbruksdrift med åkerbruk, naturvårdsinriktad betesdrift och skötsel av landskapselement. Restaurering av igenvuxna betesmarker, ängar och landskapselement. Områdets värden kan påverkas negativt av upphörd eller vikande skötsel av åkermark, naturbetesmark och landskapselement, tillförsel av näringsämnen och gifter i anslutning till landskapselement och på naturbetesmarker, igenväxning, plantering av träd och energigrödor på jordbruksmark, bebyggelse-exploatering, täkt, nydikningar.

Säkerställande: Naturreservat, naturminnen. Ett mindre Natura 2000 – objekt ingår i området. Klass I i Länsstyrelsens naturvårdsprogram. Ingår i Länsstyrelsens "Odlingslandskap i Uppsala län" och i Naturvårdsverkets nationella bevarandeplan för odlingslandskapet.

Områdets huvuddrag: Området präglas i hög grad av den skogklädda Uppsalaåsen, av hagar och lövdungar på backar och i brynpartier. Uppsalaåsen löper längs Ekoln från Fyrisåns mynning till åsändan nedanför Fredrikstund. Mellan åns nuvarande utlopp och den tidigare utloppsgren där Kungshamns gård nu ligger, utgör åsen en tämligen smal rygg. Sedan blir åsen högre, upp till 45 m över Ekoln, samt bredare och utpräglad oregelbunden. En mängd åsgropar och åsgravar ger sålunda åsen delvis en karaktär av kittelfält, något som i denna omfattning är unik för uppländska åsar. Vid åsens sydliga och nordliga delar har de högre liggande strandlinjerna utformats till krumuddeliknande bildningar, som böjer av efter höjdkurvorna mot norr och får karaktär av strandvallar. Åsens strand längs Ekoln är mestadels brant och grovgrusig, men i några vikar finns långsluttande sandstränder. Slutningarna ned mot Ekoln är botaniskt mycket rika.

Skogs- och åkermarkerna den närmaste kilometern öster och sydost om åsen är till stor del sandiga och mestadels flacka eller jämnt lutande. Hydrologiskt intressanta är de ett par meter djupa dränerande "slukhål" som ligger ute i sandåkrarna.

Skogen domineras arealmässigt helt av barrskog. Tallbestånden på åsen är delvis gamla och grova. Berget längs stranden i söder är bevuxet med hållmarkstallskog och längre ned med ädellövträd, bl a med inslag av grova, gamla ekar.

I anslutning till Krusenbergs ligger ett representativt odlingslandskap i herrgårdsmiljö med mycket lång kontinuitet. Landskapet präglas av träd- och buskbevuxna, delvis betade, betesmarker, mindre åkrar och betade sötvattenstrandängar.

Referenser:

- Länsstyrelsen i Uppsala län, 1987: Naturvårdsprogram för Uppsala län. Medd. 2/1987.
- Länsstyrelsen i Uppsala län, 1993. Ängs- och hagmarker i Uppsala län - Uppsala del 1 och 2. Meddelande 1993:3.
- Länsstyrelsen i Uppsala län, 1993: Odlingslandskap i Uppsala län. Länsstyrelsen 1993:4.
- Länsstyrelsen i Uppsala län och Uppsala läns landsting, 1982. Vägvisare till naturen i Uppsala län.
- Naturvårdsverket 1996: Nationell bevarandeplan för odlingslandskapet.
- Uppsala kommun, 1997: Naturvårdsinventering av Uppsala kommun 1988-1996, Alsike socken. Rapport 35/40. Park & Natur, Uppsala 1997
- Jordbruksverket: Ängs – och betesmarksinventeringen 2002-2004
- Björklund, G. 1971: Geomorfologisk beskrivning av Uppsalaåsen mellan Flottsund och Fredrikslund. Naturgeografiska inst. Uppsala universitet.
- Bråkenhielm, S. & Ingelög, T. 1972: Vegetationen i Kungshamn - Morga naturreservat med förslag till skötselplan. Växtekologiska studier 1. Svenska Växtgeografiska Sällskapet.
- Granlund, E. 1931: Kungshamns mossens utvecklingshistoria. Sveriges geologiska undersökning, ser C nr 368.
- Hjulström, F. 1935: Studies of the morphological activity of rivers as illustrated by the river Fyris. Bull. Geol. Inst. Of Uppsala, vol. 25, nr 4.
- Ingmar, T., Bergmark, A. & Sandberg, G. 1968: Översiktlig naturvårdsinventering av Uppsalatrakten. Uppsala.
- Möller, H., 1993: Beskrivning till jordartskartan Uppsala NV. Sveriges geologiska undersökning, ser. Ae nr 113.